

MİNERAL SULARIN HİDROGEOKİMYƏVİ PARAMETRLƏRİNİN DİNAMİKASININ FAYDALI QAZINTI YATAQLARININ ƏMƏLƏ GƏLMƏSİ İLƏ QARŞILIQLI ƏLAQƏSİ

Həsənova U.Y.

Bakı Dövlət Universiteti

Kiçik Qafqazın cənub-qərb hissəsi müxtəlif kimyəvi tərkibli və zəngin spesifik xüsusiyyətli mineral sularından başqa çox saylı faydalı qazıntılarla da zəngindir.

Kiçik Qafqazın cənub-qərb hissəsinin 80%-dən çoxunu əhatə edən Naxçıvan MR özünün filiz və qeyri filiz yataqları və müxtəlif tərkibli mineral su yataqları ilə nəinki Naxçıvan MR-nın eləcə də Azərbaycan Respublikasının sənaye potensialında özünəməxsus yer tutur.

Burada dəmir-manqan, mis, molibden, volfram, qurğuşun, alüminium, kobalt, qızıl və s. filiz yataqları ilə yanaşı qeyri-filiz yataqları: kimyəvi xammal olan daşduz, dolomit, kükürd, şüşə sənayesi üçün kvarsitlər, oda davamlı gillər, çirli daşlar, fosfor və s. əlvan və bəzək daşları, tikinti materialları: üzlük daşları, travertin, mərmərlənmiş əhəngdaşları, maqmatik mənşəli üzlük daşları, sement istehsalı üçün material, hips, gəc və s. yataqları mövcuddur. Kiçik Qafqazın cənub-qərb hissəsinin zəngin tərkibli yeraltı mineral sularının hidrogeokimyəvi parametrlərinin dinamikasının tədqiqində, regionun faydalı qazıntı yataqlarının axtarış-kəşfiyyatında, onların mənimsənilməsində, ehtiyatlarının proqnozlaşdırılmasında və istismar rejiminin tənzimlənməsində rolu çox böyükdür.

Faydalı qazıntı yataqlarının genezisi və işlənmə məsələlərinin təhlili və təkmilləşdirmə metodunun müəyyənləşdirilməsi yatağın hidrogeokimyəvi xüsusiyyətinin intensiv öyrənilməsi ilə əlaqədardır. Bu, ayrılıqda yatağın hidrogeokimyəvi xüsusiyyətlərinin elmi istiqamətdə öyrənilməsinə şərait yarada bilər. Yeraltı suların kimyəvi tərkibinin formalaşması qanunauyğunluğu, onun ərazidə inkişafı, suların daxilində kimyəvi elementlərin miqراسiyası və s. bu istiqamətdə əsas diqqət su axınının istiqaməti, yataqların yayılma arealları və hidrogeokimyəvi axtarış meyarlarının işlənilməsinə yönəlməlidir. Bu istiqamətdə bir çox alimlər tədqiqatlar aparmışlar. Onlardan A.M.Ovcinnikov, S.R.Kraynov, A.A.Kartsev, A.V.Şerbakova; M.E.Altovskiy; S. L. Şvartskova, M.Q.Valyaşko, İ.K.Zaytsev, N.İ.Tolstixin və başqalarını göstərmək olar.